

UNHABITAT

The United Nations Human Settlements Programme / FNs bosettingsprogram

1. Fakta

Type organisasjon: Frivillig finansiert program

Etableringsår: 1976 (som United Nations Human Settlements Centre)

Hovedkvarter: Nairobi

Antall landkontorer: 3 regionkontor, 5 informasjons- og liaisonkontor, 43 land- og prosjektkontor

Leder: Juan Clos (Spania)

Datoer for styremøter 2013: 15.–19. april

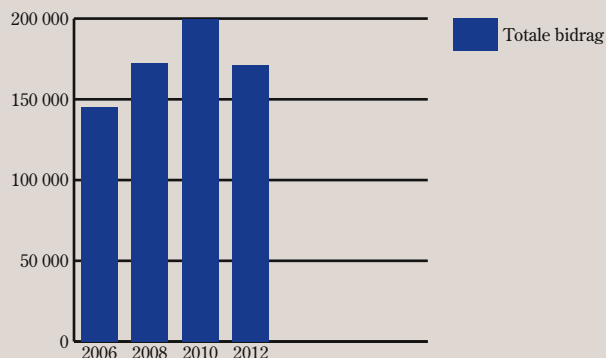
Norsk styreplass: I praksis permanent gitt manglende konkurranse om styreplass

Antall norske ansatte: 3

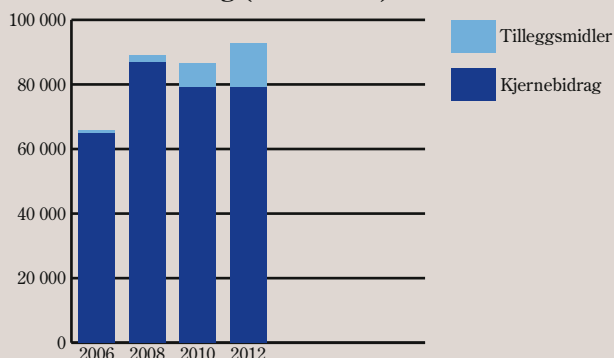
Ansvarlig departement: Ansvaret delt mellom Utenriksdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet

Internett: www.unhabitat.org

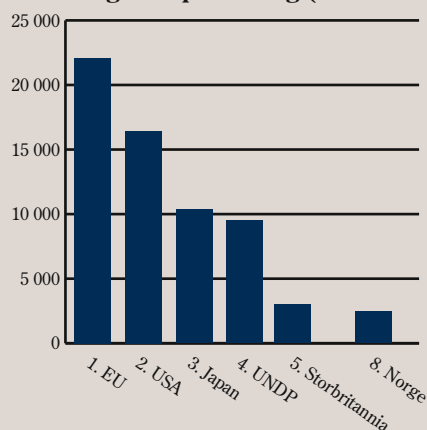
Totale inntekter (1000 USD)

Norske bidrag (1000 NOK)

De fem største giverne i 2012 inkludert Norge sin plassering (1000 USD)

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Mandat og virkeområder

FNs bosetningsprogram (UN-Habitats) utviklingsmål er å arbeide for bærekraftig bosettingsutvikling i en mer urban verden. Å fremme desentralisering og lokalt styresett er viktige delmål sammen med egnet bolig for alle. Andre viktige mål er tusenårsmål 7, delmål 11: å forbedre levekårene til 100 mill. slumbeboere og delmål 10: å halvere andelen mennesker uten tilgang på sikkert drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold. UN-Habitat kombinerer normative og operasjonelle funksjoner.

Strategien for 2014–19 prioriterer syv fokusområder:

- Urban lovgivning, landrettigheter og styresett
- Urban planlegging og design
- Urban økonomi
- Urbane grunnleggende tjenester
- Oppgradering av boliger og slum
- Redusering av risiko og rehabilitering
- Forskning og kapasitetsbygging

Tverrgående tema i den nye strategiske planen omfatter likestilling, ungdom, partnerskap, klimaendring, kapasitetsbygging og menneskerettigheter. Menneskerettighetstilnærmingen er knyttet til retten til land, bolig og annen eiendom. Et viktig virkemiddel er boligrettighetsprogrammet som ble lansert i 2002 i samarbeid med Høykommissæren for menneskerettigheter. Flere sivilsamfunnsorganisasjoner er medlemmer. Det er etablert en likestillingsenhet, og fra 2011 har internasjonale bosettingsorganisasjoner koordinert virksomheten med UN-Women.

Oppnådde resultater i 2012

UN-Habitat fremmer en urban, bærekraftig utvikling på bred basis gjennom tiltak innen områder som vann og sanitær, finansiering av boliger og infrastruktur i slumområder, landspørsmål, tiltak knyttet til likestilling, ungdom og utvikling samt byer og klima. Selv om over 20 millioner i utviklingsland årlig har flyttet ut av slum over de siste 10 år, så har absolutt antall slumbeboere økt. Med utgangspunkt i fire byer i 2008 har nå 30 særlig klimasårbare og risikoutsatte byer i Afrika, Asia, Oseania og Latin-Amerika i fellesskap utviklet en egen handlingsagenda om klimaendring. Gjennom ulike pilottiltak

for boligfinansiering er det sikret boliger til 250 familier i Uganda, 2800 i Tanzania, 900 i Nepal, 2000 i Nicaragua og 30 000 i De okkuperte områdene i Palestina. Alle er lav- og mellominntektshushold.

Datainnsamling, analyse og publikasjonsvirksomhet har resultert i etterspurte rapporter som «The State of the Urban Climate Report» og «The State of Arab Cities Report». Mht. data-aggregering fra land til globalt nivå arbeider UN-Habitat med å styrke kapasiteten til nasjonale og lokale institusjoner. Et økende antall «Urban Observatories» gir data til globale rapporter, og det globale programmet støttet i 2011 237 nasjonale og lokale observatorier. I 2011 implementerte 147 byer tiltak innen styresett, sikkerhet, miljø og krisehåndtering ved hjelp av UN-Habitat. I 2010 var tallet 132. Det ble gitt faglig støtte til 37 land innen boligpolitikk i 2011, i forhold til 33 i 2010. Et annet viktig område er eiendomsspørsmål. UN-Habitat har f.eks. finansiert forskning og evaluering i Etiopia som har ført til at regjeringen i samarbeid med Verdensbanken har oppskalert sitt landsertifikatprogram fra 24 millioner til 40 millioner sertifikater til en kostnad av 1 mrd. kroner.

UN-Habitat har fått gjennomslag hos generalsekretær Ban Ki-moon for å styrke verdensorganisasjonens arbeid i forhold til ungdom. En egen stilling som FN spesialrådgiver for ungdom er opprettet. Det er i 2013 også vedtatt en strategi for ungdom som omfatter hele FN. For å styrke ungdoms stemme i verdensorganisasjonen har Norge argumentert for å opprette et ungdomsforum etter mønster av FNs urfolksforum. Det ble utarbeidet en handlingsplan for likestilling i 2010, og det er opprettet en egen rådgivende gruppe for likestilling med deltakelse fra internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner, akademiske miljøer, UN Women og medlemsland, herunder Norge som representerer giverlandene.

Likestillingsarbeidet ble evaluert i 2011. Evalueringen er fulgt opp i samarbeid med den rådgivende gruppen og UN Women. Likestillingsenheten er lagt til Prosjektkontoret for å sikre integrering både i operativ og normativ virksomhet. Ungdom og likestilling var tema for UN-Habitats styremøte i april 2013. UN-Habitat har i 2009–2012 gjennom «Opportunities Fund for Youth led development» gitt økonomisk støtte til 211 ungdomsledede, urbane tiltak i mer enn 30 utviklingsland innen sysselsetting, miljø, utdanning, helse og likestilling.

Det ble i 2012 foretatt en evaluering av UN-Habitats initiativ fra 2008 om urbanisering og klimaendring. Gjennom dette initiativet gis det støtte til små og mellomstore byer i utviklingsland for å planlegge for både klimatilpasning og mindre utslipp av klimagasser. Det store antallet byer som har bedt om støtte viste at det var store behov. Fremgangen var imidlertid i begynnelsen begrenset i forhold til de fire pilotprosjektene. Det tok tid å samle relevante erfaringer som kunne brukes i nye tiltak. I neste fase greide en å oppskalere, og 48 regionale og nasjonale nettverk er nå med.

I september 2012 hadde fem land utviklet en klimarelevant urban politikk som skal implementeres av lokale myndigheter. 22 byer i 17 land hadde mottatt faglig støtte fra initiativet ved hjelp av norske midler. I tillegg fikk en støtte fra andre givere til faglig rådgivning til ytterligere 21 byer i 6 land. Initiativet har særlig vært viktig for lokale myndigheter. Evalueringen viser imidlertid at det trengs mer innsats for å sikre en forankring i nasjonal byplanleggingspolitikk og slik oppnå bærekraft. Evalueringen viser også klart at det må tas mer hensyn til ulike lokale forhold.

2. Vurderinger: Resultater, effektivitet og kontroll

Organisasjonens resultatarbeid

Effektiviteten til UN-Habitat ble i en svensk gjennomgang vurdert som tilfredsstillende, mens den interne effektiviteten ble vurdert som svak. Dette skyldes delvis lav kapasitet og delvis forholdet til UNEPs og UN-Habitats felles administrative organ, FN-sekretariatets kontor i Nairobi (UNON). UN-Habitat scoret også lavt i forbindelse med en britisk evaluering av multilaterale organisasjoner (MAR). UN-Habitat har siden 2010 omorganisert egen administrasjon og vedtatt nye faglig og politiske prioriteringer. Resultatbasert forvaltning ble innført for strategisk plan 2008–13. En framdriftsplan i form av et resultatrammeverk forelå i april 2009 med overordnet mål, delmål, strategiske resultatmål for 6 fokusområder og indikatorer. Den strategiske planen for 2014–19 og arbeidsprogram/budsjett for 2014–15 som ble vedtatt på styremøtet i april 2013 baserer seg på oppnådde resultater.

Muligheten til å måle resultatoppnåelse varierer. Det skyldes at UN-Habitat har en normativ hovedtilnærming og at mange aktører og faktorer bidrar. Pga. begrensede ressurser er tiltakene ofte små målt mot samlede utfordringer. I 2012 ble en uavhengig evalueringsenhet opprettet under eksekutivdirektørens kontor. Evalueringskontoret rapporterer gjennom Eksekutivdirektøren til styret og komiteen for faste representanter i Nairobi. Eksterne evalueringer foretas av uavhengige konsulenter. Kvalitetskriterier for vurdering av studiene foreligger. Evalueringsfunksjonen var nå «løftet» i systemet og hadde også fått en mer planmessig lærings-, informasjons- og kontrollfunksjon selv om det her eksisterte et fortsatt forbedringspotensial. FNs tilsyns- og kontrollorgan, Office of Internal Oversight Services (OIOS), startet sommeren 2013 arbeidet med en evaluering av UN-Habitats relevans og effektivitet.

Systemer for planlegging og budsjettering

Det toårige arbeidsprogrammet og budsjettet omfatter midler til drift av enheten og gjennomføring av en plan som vedtas av styret. Budsjettarbeidet skjer i tråd med resultatbaserte prinsipper. Bl.a. brukes en internettbasert «budgeting tool» som knytter økonomiske ressurser til forventede resultater.

Resultatrapportering og evalueringsfunn brukes i økende grad til å endre prioriteringer og arbeidsform. Ledere, ansatte og veiledere vurderes regelmessig ut fra resultatoppnåelse. Det var en strategisk plan for 2008–13. Styremøtet i april 2013 godkjente ny strategisk plan for 2014–19 samt nytt toårig arbeidsprogram og budsjett (2014–15). Det at styret ikke behandler den store øremerkede delen av budsjettet, er en alvorlig svakhet. Det er også behov for å reformere styringsmekanismene. Dette krever imidlertid en enighet mellom medlemsland som ennå ikke er oppnådd.

Kontroll og antikorrupsjon

UN-Habitat kom med i International Aid Transparency Initiative (IATI) i november 2011. Intern revisjonsfunksjon utføres av Office of Internal Oversight Services (OIOS) i tråd med FNs retningslinjer. OIOS rapporterer til FNs Generalsekretær, som utnevner organisasjonens leder. I tråd med retningslinjer utføres ekstern revisjon av revisjonsstyret (BOA). UK National Audit Office fungerer for tiden som ekstern revisor. Revisorerklæringer og rapporter legges fram for UN-Habitats styre og oversendes Generalforsamlingen. OIOS har et halvårlig system som sporer oppfølging av merknader og anbefalinger. Oppfølgingsgraden er 90 %. Siden 2007 har OIOS gjennomført 15 revisjoner. En omstrukturering ble initiert i 2011 for å bringe sammen normativt og operativt arbeid. En har tatt i bruk Project Accrual Accounting System (PAAS). UN-Habitat har en antikorrupsjonspolitikk som alle nyansatte opplæres i. Mht. å forebygge og identifisere misligheter foreligger det flere mekanismer. Halvårlige funn og anbefalinger til UN-Habitats ledelse. Oppfølging meddeles halvårlig rapporteres til Generalforsamlingen via Generalsekretæren.

Institusjonsbygging og nasjonalt eierskap

På landnivå er UN-Habitats 30 landprogrammer utviklet sammen med myndigheter, sivilt samfunn og privat sektor. Nasjonalt eierskap er en forutsetning for deltakelsen i FNs utviklingsrammeverk (UNDAF). «Habitat Programme Managers» tilknyttet UNDP bygger forbindelseslinjer til myndigheter i 40 land. UN-Habitat vektlegger koordinering av utviklingsaktører

innen lokale og nasjonale strukturer. Institusjonsutvikling skjer gjennom spredning av planleggingskompetanse, nye standarder, normer og virkemidler som f.eks. skattlegging og inntektsgenerering. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved bærekraft og mulighet for oppskalering når det gjelder institusjonsutvikling. I arbeidet med styresett søkes fattige og sårbare grupper tilgodesett. Fokuset er skiftet fra opplæring

av enkeltpersoner til endring av institusjoners transaksjonssystemer.

Lærings- og endringsvilje

De siste års reformer vitner om endringsvilje fra organisasjonenes side, men det står igjen mye arbeid, og medlemslandene må være enige i reformer. Særlig viktig er det å få til en enighet omstyringsmekanismer i forhold til totalt budsjett.

3. Norsk politikk overfor UNHABITAT

I 2050 vil 2/3 av verdens befolkning bo i byer, og 3 milliarder vil bo i slumområder. Fattigdommen urbaniseres. Verdens byer og tettsteder bruker 75 % av all energi og står for 75 % av alle CO₂-utslipp. 60 % av befolkningen i byer i utviklingsland har vært utsatt for vold. Kvinner og barn er en særlig sårbar gruppe. I mange byer opplever ungdom at de marginaliseres. Allerede i dag finner 2/3 av alle konflikter og kriger sted i byer. Det vises derfor i Stortingsmelding 33 om vårt forhold til FN til at Regjeringen vil arbeide for å løfte urbane spørsmål i den internasjonale utviklingsdebatten. UN-Habitat er viktig fordi det er den eneste representative, mellomstatlige organisasjonen som arbeider med bosettings- og utviklings-spørsmål.

Norge har stilt seg bak UN-Habitats dreining de par siste årene mot større vekt på støtte til reformer innen urbant styresett, planlegging og økonomi, og mindre vekt direkte på slumoppgradering og urbane tjenester. UN-Habitats arbeid med land- og eiendomsspørsmål gjennom det voksende nettverket Global Land Tool Network (GLTN) – støttet av Norge – er et vellykket eksempel på hvordan UN-Habitat bidrar til oppmerksomhet rundt en av de fremste faktorene som fører til urban fattigdom. Norge støtter videre UN-HABITATs «byer og klima»-initiativ. I samarbeid med Verdensbankens urbane

flergiverfond og Cities Alliance har UN-Habitat utfordret et urbant klimanettverk som skal bidra til mer effektive tjenester innen for eksempel vann og sanitær, energi og transport for å blant annet redusere energiforbruk og CO₂-utslipp fra byene.

Norge ledet og bidro økonomisk til revitaliseringen av UN-Habitat ved inngangen til 2000-tallet. Organisasjonen ble oppgradert til et fullverdig FN-program i 2001. Støtten til de strategiske planene for 2008–13 og 2014–19 har videreført denne institusjonelle innsatsen. Norge har bidratt til å gjøre World Urban Forum til et faglig møtested annethvert år for tusener av deltakere fra myndigheter, sivilsamfunn og forskningsmiljøer. Norge er sentral i å styrke UN-Habitats giverkoordinering. Felles årlige møter (Sverige, Norge, Spania) ble innført i 2010. Desentralisering og lokaldemokrati er grunnleggende for bærekraftig utvikling, og Norges innsats har resultert i at retningslinjer har blitt vedtatt. Arbeidet med bruk av retningslinjene er startet bl.a. i Latin Amerika. Blant de fattige er kvinner i slummen de fattigste. Samtidig har kvinnene her ofte større uavhengighet og mulighet til sosial organisering. For å utnytte dette støtter Norge UN-Habitats arbeid for likestilling. Norge har framhevet endringspotensialet i urban ungdom og bidratt til at UN-Habitat er blitt en ledende aktør på feltet innen FN. Det er ønskelig i større grad å koordinere FNs ungdomsarbeid.

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sb-fn@mfa.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

UTENRIKSDEPARTEMENTET